

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ У ГЛОБАЛЬНОМУ ВИМІРІ БЕЗПЕКИ СОЦІАЛЬНО-ТУРБУЛЕНТНОГО СВІТУ

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
МІЖНАРОДНА АСОЦІАЦІЯ РЕКТОРІВ ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ ЄВРОПИ
БЛАГОДІЙНИЙ ФОНД ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО ПАРТНЕРСТВА

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ У ГЛОБАЛЬНОМУ ВИМІРІ БЕЗПЕКИ СОЦІАЛЬНО-ТУРБУЛЕНТНОГО СВІТУ

**МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОГО ФОРУМУ**

...

16 ЛЮТОГО 2023

Київ
Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова
2023

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
(протокол № 2 від 26 січня 2023 року)*

За загальною редакцією академіка В. П. Андрущенко

Редакційна колегія:

- Віктор Андрущенко* – в. о. ректора УДУ імені Михайла Драгоманова
(голова редакційної колегії);
- Лешек Корпоровіч* – професор Ягеллонського університету (Республіка Польща);
- Роман Вернидуб* – проректор з навчально-методичної роботи
УДУ імені Михайла Драгоманова (заступник голови редакційної колегії);
- Григорій Торбін* – проректор з наукової роботи УДУ імені Михайла Драгоманова
(заступник голови редакційної колегії);
- Павло Горінов* – в. о. директора навчально-наукового інституту права
УДУ імені Михайла Драгоманова;
- Володимир Євтух* – декан факультету соціально-політичних наук
УДУ імені Михайла Драгоманова;
- Юрій Кондратьєв* – директор Міждисциплінарного центру складних систем
УДУ імені Михайла Драгоманова;
- Микола Кириченко* – директор Державного закладу вищої освіти
«Університет менеджменту освіти» НАПН України;
- Лариса Лук'янова* – директор Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих
імені Івана Зязюна НАПН України;
- Наталія Мозгова* – завідувач кафедри філософії УДУ імені Михайла Драгоманова;
- Тарас Олефіренко* – декан педагогічного факультету УДУ імені Михайла Драгоманова;
- Василь Федоришин* – декан факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського
УДУ імені Михайла Драгоманова;
- Сергій Русаков* – директор навчально-наукового інституту філософії
та освітньої політики УДУ імені Михайла Драгоманова;
- Наталія Титова* – завідувач кафедри професійної освіти УДУ імені Михайла Драгоманова;
- Таміла Новіцька* – директор Центру молодіжної політики УДУ імені Михайла Драгоманова.

М 74

**МОДЕРНІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ У ГЛОБАЛЬНОМУ ВИМІРІ
БЕЗПЕКИ СОЦІАЛЬНО-ТУРБУЛЕНТНОГО СВІТУ : збірник матеріалів міжнародного
форуму / за заг. ред. акад. В. П. Андрущенко. – Київ : Вид-во УДУ імені
Михайла Драгоманова, 2023. – 455 с.**

До збірника увійшли матеріали учасників Міжнародного форуму, де розглядаються актуальні питання стратегічних напрямів пріоритетів галузей наук і знань, зокрема з неперервної освіти та педагогічної інноватики, освітньої політики, публічного управління та громадського самоврядування.

Матеріали збірника можуть бути використані науковцями, практиками, здобувачами вищої освіти в галузі філософії, політології, управління, психології, педагогіки та дотичних до них наук.

УДК 37.018-048.35:316.32-049.5(082)

DOI: <https://doi.org/10.31392/conf.UDU.2023.16.02>

© Автори статей, 2023

© Редакційна колегія, 2023

© Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023

Кобернік С. Г.

*доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри методики навчання природничих дисциплін,
Український державний університет імені Михайла Драгоманова,
м. Київ, Україна*

УДОСКОНАЛЕННЯ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧИХ ПРЕДМЕТІВ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ НУШ

Модернізація освітньої системи в Україні має враховувати світові й вітчизняні тенденції розвитку інноваційних технологій, а також чітко визначений європейський вектор інтеграції нашої держави.

В освітні програми (ОП) природничого факультету УДУ імені Михайла Драгоманова за напрямками підготовки майбутніх учителів предметів природничої освітньої галузі за спеціальностями 014 Середня освіта (географія, біологія, хімія) вносяться відповідні корективи, які спрямовані на врахування сучасної законодавчої бази для розвитку загальної середньої освіти в Україні, а саме: Концепції Нової української школи (2016 р.), Закону України «Про освіту» (2017 р.), Закону України «Про загальну середню освіту» (2020 р.), Державного стандарту базової середньої освіти (2020 р.), Типової освітньої програми для 5-9 класів ЗЗСО (2021 р.).

З 2022/2023 навчального року реформа НУШ починає діяти у 5 класах базової середньої освіти. З'являються, побудовані на інших засадах та принципах, нові модельні навчальні програми (МНП), підручники і навчальні посібники. Отже, майбутнього вчителя-природничника слід заздалегідь готувати до зазначених змін. Це стосується визначення пріоритетів та акцентів у фаховій підготовці студента, в першу чергу, в змісті освітніх компонентів психолого-педагогічного і методичного циклів, які мають комплексно враховувати зміни, що відбуваються в ЗЗСО та у суспільстві. Роль і функції сучасної школи та вчителя в Україні істотно змінюються й це має бути адекватно відображено у змісті профільних ОП та необхідних для вивчення студентами обов'язкових й вибіркового освітніх компонентів.

Проблема полягає і в тому, що до 2027 р., доки зміни НУШ не відбудуться в 9 класі, паралельно будуть діяти «старий» і «новий» Державні стандарти середньої освіти із зовсім різним змістовим наповненням та істотно відмінними підходами до організації освітнього процесу.

Окремою проблемою є оновлення змісту і переліку освітніх компонентів фахової підготовки майбутніх учителів географії, біології, хімії. Адже лише зараз активно розробляються й затверджуються МОН України нові модельні навчальні програми для предметів природничої освітньої галузі. На найближчу перспективу вже не буде уніфікованих навчальних програм з географії, біології, хімії для всіх ЗЗСО України. Програми різних авторських колективів матимуть неоднаковий зміст і рекомендаційний характер для вчителя, який обиратиме на власний розсуд для себе з існуючого переліку відповідну модельну навчальну програму і в межах дозволеної нині автономії кожної школи може істотно її змінювати. Все це потребує вже станом на сьогодні створення і впровадження у ЗВО педагогічного профілю оновлення та значної варіативності фахових освітніх компонентів (географічних, біологічних, хімічних), які будуть потрібними і корисними для вивчення даних предметів у 6-9 класах ЗЗСО.

Варто зазначити, що згідно «Типової освітньої програми для 5-9 класів ЗЗСО» 2021 року в базовій адаптаційній ланці середньої школи у 5-6 класах з'являються нові інтегровані курси природничого змісту такі, як: «Пізнаємо природу», «Довкілля», «Вступ до природничих наук». Заклад середньої освіти на власний розсуд обирає один з них для навчання школярів. На вивчення такого інтегрованого курсу планується 2-3 год. на тиждень й відповідно 70 або 105 годин на навчальний рік. Отже, сучасні студенти – майбутні вчителі-природничники повинні бути підготовлені до їх вивчення, бо саме їм будуть пропонувати забезпечити їхню реалізацію в освітньому процесі.

За змістом модельних навчальних програм багатьма авторськими колективами розробляються якісно нові підручники, навчальні та методичні посібники, довідники й електронні ресурси для вивчення географії, біології та хімії у 6-7 класах закладів середньої освіти. Це вимагає відповідного оновлення й навчально-методичне забезпечення фахових методик навчання для майбутніх учителів природничих предметів у вищій школі. При цьому слід максимально врахувати тенденції останніх років щодо поширення форм дистанційного та змішаного навчання як у ЗЗСО, так і в ЗВО.

У зв'язку із запровадженням в Україні системи дистанційного і змішаних форм навчання в закладах загальної середньої освіти необхідно також змінювати завдання і умови проходження студентами 3-4 курсів навчальних і виробничих педагогічних практик. Потребує відповідного оновлення й звітна документація студентів за результатами проходження вказаних практик.

Узагальнюючи викладене вище, сформулюємо такі напрями для удосконалення фахової підготовки майбутніх учителів природничої освітньої галузі:

- У зміст освітніх програм щодо підготовки педагогічних працівників для сучасних ЗЗСО мають поступово вноситись відповідні корективи з урахуванням поетапного впровадження реформи НУШ у 5-9 класах базової школи (для бакалаврів) та на перспективу в старшій профільній школі (10-12 класи) для магістрів.
- Зміст предметів природничої освітньої галузі згідно нового Державного стандарту зазнає істотних змін, що необхідно враховувати у переліку фахових освітніх компонентів для якісної підготовки майбутніх учителів предметів природничого циклу, зокрема за спеціальностями 014 Середня освіта (географія, біологія, хімія).
- У зв'язку із створенням концептуально нових навчальних програм, підручників і навчальних посібників для вивчення географії, біології та хімії у 6-7 класах ЗЗСО потребує відповідного оновлення й навчально-методичне забезпечення до вивчення фахових методик природничих дисциплін у ЗВО, з урахуванням дидактичних можливостей і тенденцій щодо розвитку сучасних педагогічних технологій і електронних засобів навчання.
- Паралельно з розвитком НУШ необхідно вдосконалювати завдання і умови проходження студентами навчальних і виробничих педагогічних практик на базі ЗЗСО та постійно оновлювати зразки оформлення звітної документації.

Отже, пріоритетною метою підготовки майбутнього вчителя природничої освітньої галузі для роботи в умовах поетапного впровадження в ЗЗСО реформи Нової української школи є організація освітнього процесу з урахуванням сучасних тенденцій розвитку закладів вищої і загальної середньої освіти в Україні та її інтеграції в європейський освітній простір.